

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ของพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนภาคใต้ตอนบน โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรเป้าหมาย คือ พยาบาลวิชาชีพ ผู้ให้บริการตรวจครรภ์ในหน่วยรับฝากครรภ์ ของโรงพยาบาลชุมชน 7 จังหวัดในภาคใต้ตอนบน รวม 64 โรงพยาบาล จำนวน 145 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 129 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.97 ของประชากรเป้าหมาย

เครื่องมือการวิจัย

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการดูแลขณะตั้งครรภ์ จากมาตรฐานการปฏิบัติผดุงครรภ์เพื่อลูกเกิดรอดแม่ปลอดภัยขององค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียใต้ และศึกษาคู่มือการพัฒนาคุณภาพของโรงพยาบาล จากเอกสารเส้นทางสู่การรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล

1.2 ศึกษาการดำเนินงานการให้บริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ โดยสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลรูปแบบการจัดบริการ บุคลากรผู้ให้บริการ จากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านงานอนามัยแม่และเด็ก ของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 11 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช และโรงพยาบาลชุมชนภาคใต้ตอนบนทุกโรง

1.4 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากมาตรฐานการดูแลขณะตั้งครรภ์ขององค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียใต้ และจากเอกสารเส้นทางสู่การรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล

1.5 สร้างข้อคำถามโดยอาศัยกรอบแนวคิดจากมาตรฐานการดูแลขณะตั้งครรภ์ขององค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียใต้ และจากเอกสารเส้นทางสู่การรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล

1.6 นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเป็นไปได้ของข้อคำถามและสอดคล้องกับความเป็นจริง

1.7 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ และผู้วิจัยแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. ประเภทของเครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของพยาบาลผู้ตอบแบบสอบถาม มี 8 ข้อ ลักษณะแบบเลือกตอบ และ เติมข้อความในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติตามคุณภาพให้บริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ของพยาบาล ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อวัดระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่ปฏิบัติ โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 4, 3, 2, 1, และ 0 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 37 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้านดังนี้

1. การค้นหาและแนะนำบริการฝากครรภ์แก่หญิงมีครรภ์ในเขตรับผิดชอบได้แก่ ข้อ 1-6
2. การตรวจ และการติดตามดูแลในระยะตั้งครรภ์ได้แก่ ข้อ 7-20
3. การตรวจครรภ์ ได้แก่ ข้อที่ 21-24
4. การดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจางได้ แก่ข้อ 25-28
5. การดูแลเบื้องต้นในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะความดันโลหิตสูงได้ แก่ข้อ 29-33
6. คุณภาพบริการด้านการแนะนำเตรียมตัวสำหรับการคลอดได้ แก่ข้อ 34-37

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

เกณฑ์การแปลผล ใช้เกณฑ์การแปลผลแบบค่าสัมบูรณ์ ซึ่งเป็นการใช้หลักทางคณิตศาสตร์ (เลิศ, 2534 อ้างตาม อรุณี, 2546) เนื่องจากค่าคะแนนเป็นค่าต่อเนื่อง ค่าที่อยู่หลังทศนิยมน้อยกว่า 0.5 ให้ปัดเป็น 0 ค่าที่อยู่หลังทศนิยม ตั้งแต่ 0.5 ขึ้น ไปให้ปัดเป็น 1 จากวิธีการดังกล่าวสามารถนำมาจัดระดับการปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ได้เป็น 4 ระดับดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย น้อยกว่า 1.44 ระดับการปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ต่ำ
 คะแนนเฉลี่ย 1.45-2.44 ระดับการปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 2.45-3.44 ระดับการปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์มาก
 คะแนนเฉลี่ย 3.45-4.00 ระดับการปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์มากที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามคุณภาพให้บริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ข้อลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด และวัดด้วยมาตราวัดประมาณค่า (rating scale) ตอบได้ 5 ระดับ ตามความคิดเห็นของพยาบาลผู้ตอบ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 32 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ปัจจัยดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของหัวหน้าหน่วยงานได้แก่ ข้อ 1-10

2. ระดับการสนับสนุนทรัพยากรได้แก่ ข้อ 11-22
3. ระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็กได้แก่ ข้อ 23-27
4. ระดับการสนับสนุนอบรมผู้ให้บริการได้แก่ ข้อ 28-32

เกณฑ์การให้คะแนน

0 หมายถึง หัวหน้าไม่มีมีส่วนร่วม ไม่มีการสนับสนุนทรัพยากร คณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็กไม่ปฏิบัติงาน และ ไม่มีการสนับสนุนการอบรม

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมของหัวหน้า การสนับสนุนทรัพยากร การปฏิบัติงานของคณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็ก และ การสนับสนุนการอบรม ในระดับน้อย

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมของหัวหน้า การสนับสนุนทรัพยากร การปฏิบัติงานของคณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็ก และ การสนับสนุนการอบรม ในระดับปานกลาง

3 หมายถึง การมีส่วนร่วมของหัวหน้า การสนับสนุนทรัพยากร การปฏิบัติงานของคณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็ก และ การสนับสนุนการอบรม ในระดับมาก

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมของหัวหน้า การสนับสนุนทรัพยากร การปฏิบัติงานของคณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็ก และ การสนับสนุนการอบรม ในระดับมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ทดสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity)

โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นในส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพยาบาลอนามัยชุมชน การพยาบาลสูติกรรม และด้านการให้บริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และภาษาที่ใช้ ของแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้การนิเทศงานของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้แบบสอบถามมีความสอดคล้องชัดเจน ถูกต้อง สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

การหาความเที่ยง (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือพยาบาลผู้ให้บริการตรวจครรภ์ ในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสงขลา จำนวน 20 ราย (Waltz, Strickland & Lenz, 1991) หาความคงที่ภายใน (internal consistency) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลการคำนวณพบว่า แบบสอบถามส่วนที่ 2 การปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.92 แบบสอบถามส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ

ตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.90 (Polit & Hungler, 1999) และหาความคงที่ภายนอก (external consistency) ของแบบสอบถามด้วยการทดสอบซ้ำ (test-retest method) ซึ่งมีระยะเวลาของการทดสอบซ้ำห่างกัน 15 วัน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้ค่าความเที่ยงแบบสอบถามเท่ากับ 0.92

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษานี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ชั้นเตรียมการ

1.1 ทำหนังสือผ่านอาจารย์ที่ปรึกษา ถึงคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุมัติเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 นำหนังสือจากคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนภาคใต้ตอนบน เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

2. ชั้นดำเนินการ

2.1 ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการทำวิจัยโดยแบบ แบบการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามการวิจัยพร้อมกัน เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ มีจุดด้อยคือการได้รับแบบสอบถามกลับคืนไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังประชากรทั้งหมด กรณีที่ไม่ตอบกลับตามเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยจะติดตามโดยการโทรศัพท์ จำนวน 2 ครั้งระยะห่างกัน 2 สัปดาห์

2.2 หลังจากได้รับแบบสอบถามคืน นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลในรายละเอียดทุกจุดก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของผู้ร่วมวิจัยและจรรยาบรรณของนักวิจัย โดยการแนะนำตัวผู้วิจัย บอกวัตถุประสงค์ในการศึกษา ความสำคัญของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยแบบเอกสารใบยินยอมเข้าร่วมวิจัยกับแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทราบถึงการพิทักษ์สิทธิของผู้ร่วมวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะนำไปใช้ในการศึกษาเท่านั้น โดยไม่มีผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมวิจัย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลที่ได้ จะนำมาสรุป และนำเสนอในภาพรวม ข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยแต่ละคนจะ ถูกปิดเป็นความลับ และหลังจากเสร็จสิ้นการวิจัยแล้ว ข้อมูลจะถูกทำลายโดยไม่นำมาเผยแพร่ต่อ
3. ผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิบอกเลิกการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใดๆต่อผู้ เข้าร่วมวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (กัลยา, 2546; เพชรน้อย, ศิริพร และทัศนีย์, 2539; สุชาติ, 2543) โดยแบ่งขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากรใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของหัวหน้าหน่วยงาน ปัจจัยการสนับสนุนทรัพยากร ปัจจัยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็ก และปัจจัยการสนับสนุนการฝึกอบรมผู้ให้บริการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของหัวหน้าหน่วยงาน การสนับสนุนทรัพยากร การปฏิบัติงานของคณะกรรมการงานอนามัยแม่และเด็ก การสนับสนุนการฝึกอบรมผู้ให้บริการ กับการปฏิบัติตามคุณภาพบริการสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank-order correlation coefficient) เนื่องจากเมื่อทดสอบลักษณะของข้อมูลด้วยวิธีการทดสอบ โคลโมโกรอฟ-สไมร์นอฟ (Kolmogorov-Smirnov Test) พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่เป็นปกติ และในการกำหนดเกณฑ์สำหรับแปลผลระดับความสัมพันธ์กำหนดดังนี้ คือ (Burns & Grove, 2001)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	สูงกว่า 0.5	แสดงถึง	ความสัมพันธ์ในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.31-0.5	แสดงถึง	ความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.01-0.3	แสดงถึง	ความสัมพันธ์ในระดับต่ำ